

SER COMPETITIUS PER SER LLIURES

(IDEC, 20 /3/2006)

FONAMENTS

El títol de la conferència està ben trobat, ja que la competitivitat d'un país no és un fi en sí mateix, sinó que ha de ser un mitjà que permeti que els ciutadans siguin més feliços i més lliures. Sempre he pensat en l'economia com a ciència social, potser per la meua trajectòria política i professional: l'economia com a ciència social que intenta maximitzar el benestar dels ciutadans a partir d'uns recursos escassos. Però crec que és en aquesta concepció original que la fa més interessant, més útil. Per tant, assumint la competitivitat com a instrument, com a mitjà.

Una major competitivitat ens farà més feliços i més lliures? No n'hi ha prou amb això, però de ben segur que un país poc competitiu serà un país més pobre, amb una base material més limitada a l'hora de plantejar-se objectius col·lectius de més volada. Per tant, volem un país més competitiu, que estigui en condicions d'acometre nous reptes de major benestar i llibertat, en definitiva major felicitat, per a tots els seus ciutadans.

Deixeu-me dir, però, que quan un hi pensa una mica més, el títol d'aquesta conferència dóna molt joc. Perquè molts pensaran que el títol també podria ser "Ser lliures per ser competitiu".

I és veritat, perquè el que fa uns anys només dèiem uns quants ara és un clam d'una part molt important de la societat catalana: Catalunya es troba encara en una situació política de dependència respecte de l'Estat espanyol que li impedeix avançar econòmic i socialment cap a la convergència (*uups, paraula prohibida!!*) amb els països més desenvolupats del món. I no cal que insistim més en el debat sobre el dèficit fiscal català, que en darrera instància pateixen els ciutadans de Catalunya, que és la demostració més significativa d'això que us dic i que ja ha assolit un important nivell de coneixement entre les capes més àmplies de la població. La meva tesi és que assolir majors cotes d'autogovern ens ha de permetre ser més competitius (i, per tant, més lliures i feliços, no ho oblidem). Sense cap garantia, és clar.

Un major autogovern no substitueix el treball de cada dia, no és la pedra filosofal que soluciona tots els problemes. Però no tinc cap dubte que assolir un major autogovern (i un millor finançament) constitueix una oportunitat immillorable per a la societat catalana per encarar els seus problemes i construir un futur millor per a tots. I havíem deixat molt clar, no només ERC, sinó el 90% dels parlamentaris que donàvem suport a la reforma estatutària, que el finançament era un punt clau a l'hora de determinar la capacitat de desenvolupar plenament el nostre nou marc competencial. Perquè pensem que estem deixant perdre una oportunitat per a fer un pas endavant en aquest sentit?

Jo crec que tothom era conscient que difícilment s'hagués arribat a un acord on s'aprovés el 100% del text de finançament aprovat pel Parlament. Però tampoc ens esperàvem que l'Acord suposés una rebaixa tant important. I aquesta raó, el haver desaprofitat una oportunitat real de canvi és la que ha impulsat a ERC a dir que no a aquest pacte. Quins en són els motius:

1. NO HI HA CAP GARANTIA DE MÉS RECURSOS

L'augment de la cistella d'impostos cedits a la Generalitat (50% IRPF, 50% IVA, 58% IE hidrocarburs, tabac i alcohol) no es pot traduir en un augment de recursos concret, ni tan sols garanteix que hi hagi un augment (l'augment d'atribució impositiva es pot situar en uns 4.700 milions d'euros però no es tradueix en un augment de recursos).

El motiu és que no s'ha especificat com queda el Fons de Suficiència, que és l'actual mecanisme de tancament del sistema. El Fons de Suficiència és la diferència entre els recursos impositius i la necessitat de finançament de cada CA. Les necessitats de finançament calculades per Catalunya són les que marquen els recursos finals. Això implica que, com passa actualment a CCAA com Madrid o Balears, el Fons de Suficiència pot ser negatiu. De fet, ja s'insinua i es contempla en el redactat pactat (art 208.1).

De fet, el Fons de Suficiència negatiu que derivi en un guany 0 de recursos és l'opció més probable, tal com afirmava el Secretari d'Estat d'Hisenda, Miguel Ángel Fernández Ordóñez, a una entrevista al diari EXPANSIÓN (26/01/2006) i pel Ministre Solbes, a una entrevista al diari EL ECONOMISTA (28/02/2006)

2. CONSOLIDACIÓ DE LA LOFCA

Així, del consens assolit al Parlament sobre no remetre's a la LOFCA, passem a un acord PSOE-CiU que la situa al nucli del model de finançament català: En els seus mateixos principis (art 202.1 acord PSOE-CiU), eliminant les clàusules d'aplicació preferent de l'Estatut sobre la LOFCA pel principi de subsidiarietat; i la seva filosofia s'introdueix a la definició del model essent l'Estat qui decideix els criteris de necessitat i capacitat fiscal (art 208 acord PSOE-CiU), suprimint els articles claus que definien la proposta del Parlament (art 207, 208, 209 i 210 proposta Parlament), en la qual es definia l'aportació catalana a la hisenda estatal en concepte de solidaritat, serveis generals i altres serveis prestats per l'Estat a Catalunya.

L'Estatut vigent del 1979 es remet a la LOFCA tan sols en una disposició addicional.

L'acord dinamita qualsevol marge normatiu que pogués tenir l'Estatut en matèria de finançament. I el més preocupant de tots, és que s'ha fet un pacte redactant-se la LOFCA a posteriori i, per tant, no tenint cap coneixement de quina és l'atribució final de recursos entre les CCAA.

3. BILATERALITAT TESTIMONIAL

En consonància amb el continuisme de l'acord PSOE-CiU, la Comissió Mixta deixa de determinar l'aportació catalana a la hisenda de l'Estat (art 214 proposta Parlament) i valorar els serveis que presta l'Estat.

Els acords que ha de prendre sobre els mecanismes d'anivellament i el percentatge d'impostos cedits no presenten cap element de bilateralitat, ja que se suprimeix:

- l'any 0 del model (disposició final 1a proposta Parlament),
- la clàusula de renovació automàtica en cas de desacord Generalitat-Estat (art 212 proposta Parlament)
- i l'arbitratge del Tribunal Constitucional en cas de conflicte (disposició addicional 4a proposta Parlament).

L'Estat tan sols ha de motivar les seves decisions quan entrin en conflicte amb la Generalitat, i l'Estatut estableixi que la seva posició és determinant (disposició addicional 5a acord PSOE-CiU).

4. DESNATURALITZACIÓ DE L'AGÈNCIA TRIBUTÀRIA

En el text del Parlament, l'Agència Tributària de Catalunya s'havia de fer càrrec de la gestió, liquidació, recaptació i inspecció de tots els impostos suportats a Catalunya (art 205 proposta Parlament). L'Acord PSOE-CiU limita aquestes atribucions – de la mateixa manera que la capacitat normativa – als tributs propis i, per delegació de l'Estat, els tributs estatals cedits totalment (art 205 acord PSOE-CiU).

Per ampliar les seves competències, l'Agència Tributària de Catalunya només podrà participar paritariament d'un consorci amb l'Agència Espanyola d'Administració Tributària que podrà convertir-se en l'Agència Tributària a (no 'de') Catalunya. L'acord PSOE-CiU, degradant els principis que fonamentaven la proposta d'Estatut aprovada pel Parlament, redueix les competències de la Generalitat als tributs propis, funció que ja desenvolupa la Direcció General de Tributs. Per tant, es pot dir que

l'acord canvia de cartell o logo la Direcció General de Tributs de la Generalitat – ja que l'Agència desenvoluparia les mateixes funcions que aquesta ja exerceix -, i poc més.

5. GREUGES CONSOLIDATS I HORIZONS INCERTS

Del pacte sobre inversions de l'Estat (disposició addicional 6a) desapareix la compensació pels dèficits acumulats en matèria d'infraestructures i es limita a 7 anys el compromís inversor de l'Estat, que coincideix casualment amb les obres de l'AVE a Catalunya i la fi de les noves Perspectives Financeres de la UE. A diferència del text del Parlament, s'obre la utilització d'aquests recursos a finançar alliberaments de peatges, disminuint el fons real per a infraestructures. Desapareix qualsevol compromís de reducció del dèficit fiscal (disposició addicional 7a i 8a proposta Parlament). El model de finançament s'ha lligat al vaixell LOFCA sense cap àncora.

Hi ha un detall que pot semblar anecdòtic, però que pot acabar invalidant tot el pacte en matèria d'inversions (que podria ser considerat el més positiu a priori). És el fet d'excloure el Fons de Compensació Interterritorial (FCI) del compromís d'equiparar les inversions de l'Estat al PIB. Actualment el FCI és una part residual de les inversions de l'Estat (al voltant del 5%). En un futur, però, quan es redueixin i es vagin eliminant les ajudes a les CCAA que eren Objectiu 1 de la UE, tal i com han afirmat responsables del Ministeri d'Hisenda, es compensaran amb un increment significatiu del FCI, uns fons als quals Catalunya mai hi ha tingut ni tindrà accés.

Actualment els FCI:

Inversió prevista en els PGE (conjunt d'Espanya)	19.448,30
Fons de Compensació Interterritorial (FCI)	1.094,00
Inversió PGE - FCI	18.354,30
% (FCI / Inversió PGE)	5,6%
Pes del PIB català en en total espanyol (%)	18,8%
Inversió pressupostada a Catalunya en els PGE	2.820,00
% Inversió a Catalunya (Inversió total-FCI)	15,4%
% Inversió a Catalunya (Inversió total)	14,5%

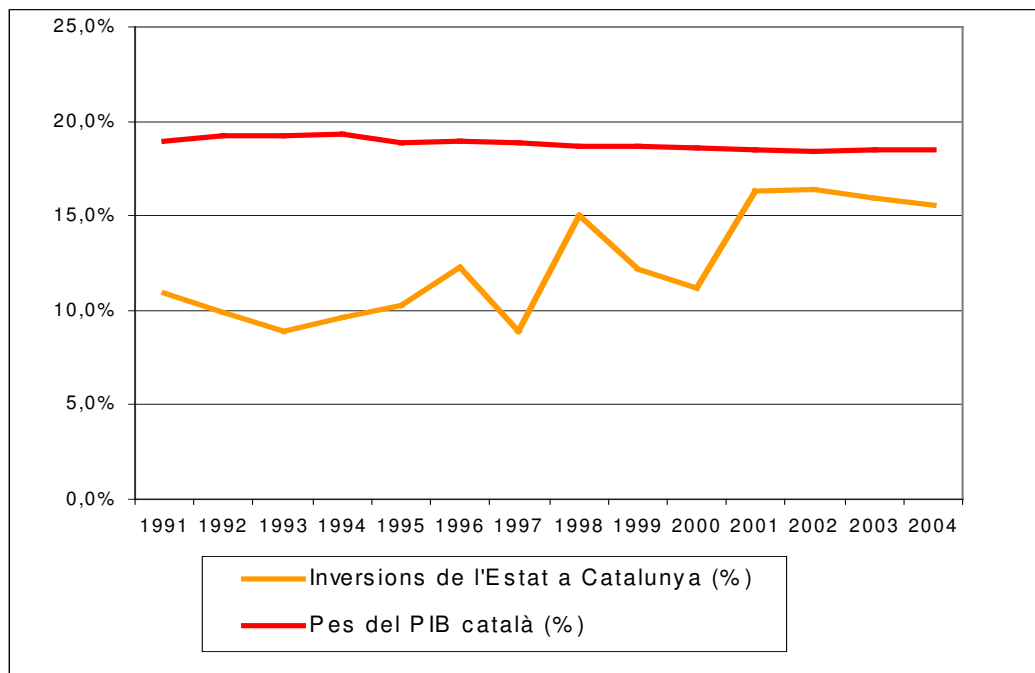
En un futur podem acabar fins i tot amb menys inversions que les actuals ja que si augmenta el pes de la FCI...

% (FCI / Inversió PGE)	10%	25%
Inversió prevista en els PGE (conjunt d'Espanya)	19.448,30	19.448,30
Fons de Compensació Interterritorial (FCI)	1.944,83	4.862,08
Inversió PGE - FCI	17.503,47	14.586,23
% Inversió a Catalunya (Inversió total-FCI)	3.290,65	2.742,21
Diferència amb Inversió pressupostada actual	470,65	-77,79

Alternativament, s'hauria de posar un major èmfasi en l'execució de les obres. Les inversions de l'Estat han tingut un nivell d'execució (75%) respecte a les pressupostades molt inferior al general de l'Estat, fet que no s'ha tingut prou en compte.

Un tema (el de les inversions) que, tot i semblar dels que quedava més lligat, també queda a l'aire. Especialment preocupant tenint en compte d'on venim:

Inversions en molts anys per sota la participació de Catalunya en població i en renda (Jocs Olímpics) i amb un estoc de capital públic del 12% del

total de l'Estat!

Hi ha qui diu que el nostre problema és la FOTO (Mas-Duran-ZP). **El nostre problema és una ALTRA FOTO:** la dels directius SEAT-VW dient que Martorell era una planta difícilment viable si no es milloraven els accessos i les infraestructures de transport.

PARLEM DE COMPETITIVITAT

ERC, és un partit coherent però pragmàtic i sap que hi ha vida més enllà de l'Estatut (només faltaria). **I hi ha reptes que hem d'afrontar encara que no sigui amb els millors instruments, i que entronquen amb el concepte mateix de competitivitat a l'economia catalana.**

Deixeu ara que em plantegi algunes preguntes bàsiques: Què és la competitivitat? Com ho podem fer per ser més competitius?

La competitivitat és productivitat. En altres paraules la competitivitat és el conjunt d'institucions i polítiques d'un país que determinen els nivells de productivitat.

La productivitat és molt important perquè determina dues coses:

1. en primer lloc, **la productivitat determina el nivell de renda d'una economia, la grandària del pastís que es genera.** No cal dir que el nivell de renda és un dels factors determinants del nivell de benestar d'un país. Però no és l'únic, perquè cal veure com es reparteix el pastís entre tots els ciutadans. En altres paraules, la distribució de la renda i la capacitat de consum dels diferents ciutadans també és un factor determinant del nivell de benestar.

Un país competitiu és un país amb un alt nivell de productivitat, però també amb un alt nivell de cohesió social i un alt nivell d'oportunitats econòmiques i socials per a tots els seus ciutadans (educació, accés a l'habitatge, possibilitat de crear empreses, etc.).

Per això, la política de redistribució de la renda, no necessàriament ens fa menys competitius. Posteriorment donaré alguns exemples que em sembla que demostren aquesta afirmació.

2. En segon lloc, **la productivitat determina la taxa de rendiment de les inversions**. Economies més productives tendeixen a proporcionar taxes de rendiment més elevades a les inversions de tot tipus (capital físic, però també capital humà). Això vol dir que les economies més competitives són també les economies que tenen un major potencial de creixement a mig i llarg termini.

Quins són els determinants de la competitivitat d'un país?

Aquesta és, sens dubte, la pregunta del milió de dòlars. No hi ha, evidentment, una resposta senzilla. És clar que la competitivitat no està determinada per un únic factor. Ens trobem davant d'un problema molt complex, amb molts elements que cal considerar. A més, la resposta variarà en funció de quin tipus d'economia estiguem considerant. Als països subsaharians, per exemple, la inversió en mecanismes efectius de control de malalties com la malària tindrien efectes potencials enormes sobre la competitivitat i el creixement. A països com Turquia, garantir l'estabilitat macroeconòmica és un dels elements fonamentals per augmentar la competitivitat. Per aconseguir guanys en competitivitat en economies com la catalana segurament ens cal buscar altres respostes.

Deixeu-me, per tant, reformular la pregunta de la manera següent: **Quins són els principals determinants de la competitivitat d'una economia com la catalana?** Examinem-ne uns quants, alguns dels quals els assenyalarem com a particularment importants.

1. **ENTORN MACROECONÒMIC:** Aquest és un factor certament crucial. Quants països podríem assenyalar que hagin aconseguit taxes de creixement sostingudes a l'hora que eren incapaços de mantenir una sanejada situació macroeconòmica (inflació baixa, estabilitat del tipus de canvi, nivell sostenible de deute públic, etc.)?

Molt pocs. Només ens vénen al cap els casos de països com Itàlia i Espanya que, durant molts anys van mantenir diferencials d'inflació importants amb els altres països europeus i es veien obligats de forma recurrent a devaluar les seves monedes per recuperar d'aquesta manera (artificial i poc sostenible, és clar) la competitivitat perduda. Eren altres temps, però, i ningú dubta que això ara ni seria possible ni, per descomptat, desitjable.

La política monetària del Banc Central Europeu i el Pacte pel Creixement i l'Estabilitat són, en principi, una garantia per assegurar que els països que formen part de la Unió Monetària Europea (UME) es mantinguin dins d'un escenari macroeconòmic que els permeti ser molt competitius.

De fet, molts observadors afirmen que si d'alguna cosa pequen tant la política monetària com la fiscal dels països de la UME és d'un excés de rigor i manca de flexibilitat. Per això, les lleis d'estabilitat pressupostària del govern de la dreta espanyola van representar un error gravíssim de política econòmica que s'hauria fet evident tan aviat com la conjuntura econòmica del país hagués estat lleugerament desfavorable. Amb aquestes lleis (avui

dia en curs de reforma, afortunadament) es corria el risc de transformar un simple refredat en una pneumònia greu, pel simple procediment d'aplicar el dogma del dèficit zero.

Per això vam donar suport i vam considerar molt positiva **la reforma de la llei d'estabilitat pressupostària** impulsada pel nou govern de l'Estat (PSOE), que permetia cert marge d'endeutament en funció del cicle econòmic, per inversions, i que repartia verticalment els límits d'endeutament entre els tres nivells d'administració (Estat, CCAA, local). Dit això, també és necessària **certa disciplina pressupostària, principalment per raons de transparència, i contemplem amb certa preocupació des d'ERC la modificació legislativa pel que fa a 'las entidades de derecho público' (SEPI)**, que permet aportacions pressupostàries indeterminades i atorga a les empreses públiques (fins i tot les que operen en competència) un tracte discriminatori de favor.

2. **QUALITAT INSTITUCIONAL:** Qualsevol país ha de recolzar la seva competitivitat en el funcionament d'un seguit d'institucions públiques i privades que han de ser operatives de manera que afavoreixin la seguretat física i jurídica de les empreses i els ciutadans. Ens referim aquí al respecte als drets humans, l'absència de corrupció governamental, l'accés a una administració de justícia independent, la regulació transparent dels diferents sectors econòmics, la garantia dels drets de propietat, el respecte a les llibertats fonamentals, etc. És obvi des del nostre punt de vista que només des de la radicalitat democràtica més estricta es pot assegurar un bon nivell de qualitat institucional, imprescindible per a la competitivitat de l'economia.

l un dels principals símptomes d'aquesta radicalitat democràtica és el principi de transparència, que des d'ERC sempre hem defensat: la informació és poder, i el poder en democràcia ha de ser plenament accessible als ciutadans.

- 3. FUNCIONAMENT EFICIENT DELS MERCATS:** El funcionament dels mercats és també un factor important de competitivitat. Això inclou els mercats de factors (mercat de treball i mercats financers) i els mercats de productes. No n'hi ha prou amb elaborar lleis de defensa de la competència i que persegueixin l'eliminació de les posicions de monopoli en els mercats. Cal aplicar-les de manera rigorosa.

El compliment d'una estricta disciplina de mercat és també especialment important si fem una aposta pels productes de qualitat i innovadors. Una disciplina a la que, des del Govern, s'hi està donant tot el suport que estigui a les nostres mans: garantint una competència lleial, donant suport a l'homologació de productes i facilitant a les empreses catalanes els instruments necessaris per a la protecció i defensa legal de la seva propietat industrial. En aquest sentit, hauríem de valorar molt positivament el Programa de Defensa de la Propietat Industrial del COPCA. Hem de garantir també que tots els productes que entrin al nostre mercat compleixen totes les exigències que han d'acomplir els nostres productes, ni més ni menys. No tinguin cap dubte que la recent creada Agència Catalana de Consum juga un paper fonamental.

Un lliure mercat global funciona en la mesura que tothom juga amb les mateixes regles. Els mateixos drets, els mateixos deures.

Cal avançar en la flexibilització del mercat de treball amb un objectiu clar: augmentar la taxa d'ocupació de l'economia. La línia marcada a l'Acord Estratègic per a la Competitivitat em sembla encertada en aquest sentit: guanyar qualitat en l'ocupació a canvi de llocs de treball més flexibles. Cal acabar amb els dogmatismes i trobar noves fórmules. Què hi pot haver pitjor per a la competitivitat d'un país que el fet que una gran part dels seus recursos més valuosos (la seva gent) no estigui participant activament en la generació de riquesa?

Els mecanismes de protecció dels treballadors (subsidiis d'atur, etc.) no es poden desmantellar, però s'han de reorientar quan calgui per assegurar que serveixin, sobretot, per garantir que els treballadors tinguin incentius per romandre laboralment actius i de la manera més productiva possible.

En aquest sentit sóc força pessimista, amb l'experiència que he acumulat tots aquests anys a Madrid. Sento dir que l'anquilosament de les cúpules i estructures de certs agents socials (sindicats i patronals) i els seus mecanismes de pacte (*Diálogo social*) condueixen moltes vegades cap a l'immobilisme estèril.

4. **INNOVACIÓ (TECNOLÒGICA I EN GENERAL):** A nivells relativament baixos de desenvolupament, els països competeixen sobretot en preus (produir més barats productes de baix valor afegit i amb un contingut tecnològic escàs). El segon graó del desenvolupament implica que la competència és sobretot en qualitat. Cal produir millors productes, més sofisticats i amb major valor afegit. Finalment, els països més desenvolupats han de competir en innovació, en la creació de nous productes, d'allò que ningú mai havia pensat que es podia fer. La variable clau en aquest estadi de desenvolupament és la R+D+i (recerca, desenvolupament i innovació), a tots els nivells. Però no només ens hem de fixar en el volum de R+D+i d'un país, sinó també en el context en el que aquest esforç en R+D+i es desenvolupa.

No n'hi ha prou amb que el govern gastí més en R+D+i. Cal que hi hagi una relació constructiva entre les empreses i les universitats i els centres de creació de coneixement, cal un mercat de béns que promogui la innovació i dongui incentius a la gent per innovar. Aquests són els factors que permeten que una economia desenvolupada mantingui un nivell alt de competitivitat.

I aquesta és, en gran part, la disjuntiva que afronta Catalunya en aquest moment. Som un país relativament desenvolupat, però encara molt allunyat dels països que competeixen en un estadi superior al nostre, l'estadi, podríem dir-ne, dels innovadors. Si algun esforç és important des d'un punt de vista estratègic per al nostre país és aquest.

No podem estalviar esforços per aconseguir aquest objectiu: que Catalunya passi a jugar la Champions, que se situï al club de les economies més competitives que, inevitablement, vol dir les més innovadores. I cal fugir del cofoisme, perquè ens cal reconèixer que encara som molt lluny d'aquest objectiu.

5. **EDUCACIÓ:** L'anterior punt lliga amb aquest. Serà impossible aconseguir una societat amb activitats productives que estiguin cada cop més lligades a la innovació sense una constant millora del sistema educatiu del país. És evident que a la societat del coneixement el factor productiu més important és la formació dels ciutadans, com a treballadors (oferta), però també com a consumidors (demanda).

La millora del sistema educatiu del país i especialment del sistema d'ensenyament secundari i terciari (universitari) és una tasca fonamental per poder situar Catalunya en un estadi superior de prosperitat material, independentment de la importància que també puguem donar a aquest objectiu des del punt de vista de la millora moral, cultural i democràtica del nostre país.

També en aquest punt hi ha moltíssima feina per fer. Només cal que ens fixem en el percentatge d'alumnes que acaben l'ensenyament secundari a casa nostra, en comparació amb altres indrets de l'Estat espanyol o les comparacions internacionals dels resultats d'aprenentatge assolits pels nostres estudiants.

Aleshores ens adonem que, una de les bases necessàries de la potencial transformació de l'economia catalana falla de manera bastant estrepitosa, de manera que alguns sectors de l'empresariat estan enviant crits d'alerta al respecte.

Una de les mancances bàsiques que he comentat és el desajust entre l'oferta i la demanda formativa: hi ha bosses grandioses d'estudiants sobrequalificats. Una de les principals vies de solució és apostar fort per una Formació Professional útil i de qualitat. I això fa molt temps que es diu, no els hi estic descobrint res de nou.

Però és ara que s'ha començat a implantar la creació de 12 centres integrats de Formació Professional, en els quals es coordinaran els seus tres subsistemes (formació reglada, formació ocupacional i formació contínua), possibilitant una oferta formativa integrada i preparada per atendre les necessitats d'ocupació i desenvolupament professional.

Un dels altres dèficits, tot i que en podria mencionar molts més, és el trànsit universitat-empresa: és un problema realment greu per a potenciar projectes d'R+D a les empreses. El Grup Parlamentari d'ERC està treballant a través de proposicions de llei, mesures per a incentivar la contractació de personal qualificat a través de la modificació de l'Estatut dels Treballadors, de manera que es puguin vincular contractes a projectes d'investigació.

Creiem que seria una bona manera de facilitar una primera entrada dels universitaris al món empresarial i una major interrelació. La reforma fiscal plantejada pel govern de l'Estat, lligant per primera vegada els incentius d'R+D a rebaixes en cotitzacions de SS de personal investigador sembla anar també cap aquest sentit.

Educació i innovació són aspectes que tenen molt a veure amb inversió. Un país inverteix (o millor, els ciutadans i les empreses d'un país) inverteixen recursos avui en capital humà, en recerca i desenvolupament, en innovació, per aconseguir una economia més competitiva i productiva de cara al futur. És molt difícil fer aquest esforç inversor si, al mateix temps, l'economia catalana continua patint un dèficit en la seva balança fiscal com el que hem vingut patint els darrers anys. Catalunya necessita un major control dels recursos fiscals que genera perquè els necessita per invertir en el seu futur. I invertir amb una meta estratègica molt clara: entrar en un nou estadi de desenvolupament econòmic on la innovació sigui el factor principal de competitivitat. Ningú ho farà per nosaltres això, tinguem-ho ben clar.

PAÏSOS COMPETITIVUS

Deixeu-me ara que, per finalitzar, em fixi en quins són els països més competitius del món i quines lliçons jo crec que en podem treure per al nostre país. El "Global Competitiveness Report 2005-2006" del World Economic Forum ens presenta un ranquing dels països més competitius del món. Els deu primers són per aquest ordre Finlàndia, els Estats Units, Suècia, Dinamarca, Taiwan, Singapur, Islàndia, Suïssa, Noruega i Austràlia (amb l'excepció d'Austràlia que el 2005 substitueix el Japó, la llista del 2004 conté exactament els mateixos països, amb un ordre lleugerament diferent).

Quines lliçons crec jo que podem extreure d'aquesta llista?

1. La primera lliçó és molt òbvia, però no em sé estar de destacar-ho: la democràcia és econòmicament competitiva. Amb la possible excepció de Singapur, la resta dels països capdavanters del rànquing són països amb institucions i governs de naturalesa democràtica. Sense cap mena de dubte l'estabilitat i la qualitat institucional que proporcionen els règims polítics democràtics són un factor de competitivitat innegable.
2. Oh, Europa!! La segona lliçó és que tot i que al llarg dels anys s'ha anat imposant un cert estat d'opinió amb tons molt pessimistes al respecte de la competitivitat de les economies europees, aquest rànquing ens demostra que les economies europees poden ser perfectament competitives. Sis dels deu primers països (deu dels primers vint, setze dels primers trenta) són països europeus. Tot i que no es poden amagar els evidents problemes del model de creixement europeu, crec que aquestes dades ens permeten professar una major fe en la capacitat dels països europeus de fer compatibles els més alts nivells de competitivitat amb el manteniment de l'estat del benestar de la que els crítics més liberals i més favorables al model anglosaxó ens volen fer creure que és raonable.
3. Atenció la tropa neoliberal, perquè la tercera lliçó és que si ens cal un model per emmirallar-nos, no cal anar més enllà d'Escandinàvia. Els països del nord d'Europa encapçalen el rànquing, això és una evidència. Per què? *(Aquí cito literalment Augusto Lopez-Claros, economista en cap del World Economic Forum)*. "Crec que és una combinació de molts factors que, considerats conjuntament, creen un clima empresarial extraordinàriament saludable.

3.1. Primer, contràriament a altres països industrialitzats més grans, la gestió macroeconòmica ha sigut bastant admirable; les autoritats de tots aquests països estan completament convençudes de la necessitat de mantenir una política fiscal sòlida.

3.1.1. Estan mantenint superàvits públics per poder fer front a les pensions i altres obligacions derivades d'una població que està envellint ràpidament.

3.1.2. Els governs successius han creat un clima de transparència i honestat en la gestió pública que contribueix enormement a la confiança empresarial.

3.1.3. La integritat i l'eficiència en l'ús dels recursos públics vol dir que hi ha diners per invertir en educació, salut pública, infraestructures, etc. i tot això ajuda a augmentar la productivitat.

3.1.4. Els treballadors estan molt qualificats i s'adapten de forma entusiasta a les noves tecnologies o, com passa habitualment als països nòrdics, es situen ells mateixos a la frontera de la innovació tecnològica.

3.1.5. En molts sentits els països nòrdics han entrat en un cercle virtuos on varis factors es reforcen uns a altres per convertir-los en les economies més competitives del món, amb institucions de primera qualitat i alguns dels nivells de renda per càpita més elevats del món”.

La pregunta òbvia és com s'ho fan els països nòrdics per fer compatibles aquests alts nivells de competitivitat amb impostos elevats i sistemes de protecció social molt extesos? “Tot i que la comunitat empresarial als països nòrdics assenyala que els impostos elevats són un problema potencial, no tenim evidència que estiguin afectant la capacitat d'aquests països per competir efectivament als mercats mundials i permetre gaudir a les seves poblacions d'estàndars de vida molt elevats. Els tipus impositius elevats són un problema quan els diners que es recapten no es dirigeixen cap a activitats que permetin augmentar l'eficiència del sistema productiu.

Quan els tipus impositius elevats generen recursos que es dediquen a l'establiment de sistemes educatius de primera categoria mundial, sistemes efectius de protecció social i una força de treball qualificada i motivada aleshores la productivitat no es redueix, sinó que augmenta”.

No obstant, vull reclamar la vostra atenció aquí perquè una anàlisi més detallada del model nòrdic d'estat del benestar ens serviria per trencar uns quants tòpics, instal·lats des de fa molts anys en alguns àmbits de l'esquerra europea.

- El primer és que la fiscalitat als països nòrdics és sorprenentment poc progressiva. El sistema fiscal que serveix per recaptar l'ingent volum de recursos que cada any necessiten aquests països per finançar el seus sectors públics està basat en un pes relativament elevat de la imposició sobre el consum i un pes molt baix de la imposició sobre les rendes del capital (més baix inclús que als Estats Units segons alguns estudis de l'OCDE).

Aquestes característiques del sistema fiscal el converteixen en relativament poc redistributiu, però a l'hora permeten que no actuï d'una forma excessivament desincentivadora i que freni el creixement econòmic.

- El segon aspecte que s'oblida en moltes ocasions és que la despesa pública d'aquests països té com a gran objectiu l'equitat en els processos de generació de renda. Què vol dir això? Doncs vol dir impulsar programes que permetin la igualtat real d'oportunitats de tots els ciutadans. És molt important, per exemple, que tots els ciutadans tinguin accés a una educació de la màxima qualitat, que els permetin accedir a llocs de treball de gran qualificació.

És molt important, per exemple, que tots els ciutadans que es trobin a l'atur tinguin accés a un sistema de protecció social que tingui com a objectiu fonamental retornar-los al mercat de treball en les millors condicions possibles, no únicament garantir-los la percepció d'una renda de tipus compensatori.

D'aquesta manera, fomentant l'equitat en la generació de les rendes no és necessari fomentar-la des d'una progressivitat excessiva del sistema fiscal que podria tenir costos importants des del punt de vista del creixement econòmic. Aquest sí que és un model progressista en estat pur: una societat més equitativa perquè tots els ciutadans tenen oportunitats per accedir a la generació de renda. No una societat feta més equitativa en virtut d'un sistema fiscal que, per progressiu, pot acabar provocant el frau generalitzat i desincentivant els comportaments dels que depèn la generació de riquesa (menor inversió, menor treball, menor assumpció de riscos, etc.).

Sembla, doncs, prematur enterrar el model capitalista i d'estat del benestar dels països del Nord d'Europa com s'ha volgut fer reiteradament des de certs àmbits intel·lectuals al nostre país. Tinguem clar, però, que tampoc s'aguanten alguns mites molt divulgats sobre aquest model, i més en concret sobre el sistema fiscal que el recolza i sobre la naturalesa de les despeses socials que presta als seus ciutadans. A l'hora, tampoc es pot negar que l'economia dels Estats Units, per exemple, és una de les més competitives del món, de ben segur basant-se en la seva inigualable capacitat d'innovar. Als Estats Units hi ha les millors universitats, els millors investigadors i es registren més patents que enlloc del món. Al mateix temps, però, la xarxa de protecció social està molt menys desenvolupada.

Potser ens cal allunyar-nos del dogma que només hi ha una manera de fer que els països siguin competitius i garanteixin un nivell de vida elevat als seus ciutadans. L'evidència sembla que demostra que sistemes econòmics i socials tan diferents com el dels Estats Units i els dels països escandinaus poden tenir èxit a la difícil lliga de la competitivitat. El repte és trobar quin és el model que millor pot servir a l'economia catalana per aconseguir ser més competitiva. Posats a triar, però, no cal dir que des de la perspectiva d'un partit d'esquerres com el nostre, creiem que un bon model econòmic i social per a Catalunya, un model que permeti que l'economia catalana sigui competitiva i que garanteixi un creixement sostingut dels nivells de vida de la ciutadania, en cap cas no hauria de ser incompatible amb un model que permeti garantir la cohesió social del país i la igualtat d'oportunitats en tots els àmbits de tots els seus habitants.

Ara, tampoc no podem negar que som molt lluny de qualsevol cosa que es sembli mínimament al model escandinau. Per començar, fa una mica d'angúnia reivindicar el model nòrdic d'Estat del benestar, basat en un volum important de despesa pública, per a un país com el nostre on els nivells de frau fiscal són encara massa elevats. Sorprenentment, l'Agència Tributària única a l'Estat no ha comportat un frau fiscal homogeni per tot el territori i Catalunya és, sorprenentment, el territori amb un nivell de frau menor (a causa d'un major zel, també) (Dades IEF). La major persecució del frau és, també, un objectiu a plantejar i que entronca amb aquest principi republicà tant arraigat al nostre partit: plena corresponsabilització del ciutadà en els seus drets i en els seus deures.

4. La quarta lliçó és que no cal tenir-la molt gran, la població del país, per ser competitiu. Fixem-nos que els països líders d'aquest rànquing són tots relativament petits (amb l'excepció dels Estats Units). Fixem-nos també en la dimensió de les economies europees més competitives (excepte Islàndia, que és una mica més gran que l'Hospitalet de Llobregat): estan entre els 4,6 milions d'habitants de Noruega i els 9 milions de Suècia, un nombre d'habitants perfectament equiparable al de Catalunya. Per dimensió, Catalunya dins la Unió Europea no tindria perquè ser una economia poc competitiva.

Són els estats petits aquells qui són més adaptables al canvi i al nou marc global en el qual ens trobem. Ho han corroborat analistes alemanys, italians i japonesos, com l'ex-canceller Helmut Smith i els economistes Alesina i Kenich i Omaha. Aquells que tenen una sola societat nacional al darrera i, per tant, operen com a instrument de servei als seus ciutadans, en contrast al format clàssic d'Estat jacobí, centralista i fiscalitzador. En paraules de Manuel Castells 'la globalització ha provocat una crisi de les formes tradicionals del concepte d'Estat-nació, i aquesta transformació pot portar al sacrifici dels interessos dels individus, perquè la societat està organitzada autònomament en relació amb l'Estat'.

Manuel Castells també ens explica que a partir de la globalització han sorgit quatre crisis en els Estats: d'eficiència, de legitimitat, d'identitat i d'equitat. Castells ha explicat que 'aquestes crisis han debilitat el funcionament de l'Estat de benestar'. 'L'Estat-nació es transforma en aliances amb altres Estats, com la Unió Europea, amb xarxes descentralitzades o ONG finançades pels governs'.

Tenim moltes proves que ens demostren que l'autonomia dels Estats ha resultat clau per posicionar-se amb èxit a l'economia mundial:

4.1. Irlanda, que partia d'uns nivells de renda per càpita similars als d'Andalusia als anys 70. A partir d'una política fiscal agressiva han estat capaços d'impulsar la reactivació de la seva economia situant-se actualment 18 punts per sobre la mitjana europea. Creixement anual mig 95-01: 9,2% (UE-25: 2,6%).

4.2. Finlàndia, que va ser capaç de reconvertir la seva indústria paperera en crisi en un dels productors punters en el camp de les telecomunicacions. Creixement anual mig 95-01: 4,1%(UE-25: 2,6%).

- 4.3. Txèquia i Eslovàquia, que a través d'un procés de separació tranquil feren possible que els dos territoris apliquessin models de creixements adaptats a les seves realitats econòmiques diferenciades.
- 4.4. Nous membres UE. Els països bàltics, per exemple, amb taxes de creixement superiors al 5% anual i en fort procés de convergència.
- 4.5. Alemanya, un estat amb una realitat cultural força més homogènia, disposa sistema federal on els territoris tenen un major marge de maniobra. Si tenen aquest marge per maniobrar, cada zona pot aplicar i potenciar les polítiques i els sectors que cregui més convenients per jugar dins dels mercats.

La prova és que alguns d'aquests territoris han funcionat força bé: Bavaria, governat per la dreta i Baden-Wurtemberg, governat per l'esquerra. El que demostra que, més que del color polític, el desenvolupament econòmic depèn en gran mesura dels instruments de poder i d'autonomia de què es disposi.

El procés d'unificació de les dues alemanyes també ens proporciona una lliçó molt aclaridora sobre la poca efectivitat sobre el creixement econòmic de les polítiques de subsidi incondicionat.